

*Motivacijske aktivnosti za djecu
u prirodi
Olgica Martinis*

*4. listopada 2019. godine
Svjetski dan zaštite životinja
OŠ Jure Kaštelana, Zagreb*

Cilj izlaganja

- sažeto prikazati važnost neposrednog izlaska u šumu (organizacija izleta u šumu)
- upoznati važnost opažanja i promatranja fenoloških promjena u životnoj zajednici šuma za razvoj djeteta
- razraditi radne materijale za upoznavanje djece predškolske dobi s biljnom i životinjskom zajednicom kontinentalne šume opažanjem i prepoznavanjem biljnog i životinjskog svijeta šume u neposrednom okruženju

Dijete, čovjek i priroda

- Interakcija čovjeka i prirode*
- Čovjek je dio prirode*
- Čovjek je danas otuđen od prirode*
- Začarani krug otuđenosti*
- Utjecaj otuđenosti od prirode na djecu*

Dijete i priroda-danas

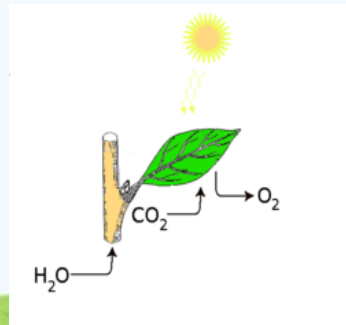
- Boravak djece u domu
- Igre u domu, manje u prirodi
- (igre na računalima, hranjenje od najranije dobi uz pjesmice sa Ipad-a...)
- Kako očekivati razvoj fine motorike i pripremu za školu, ako dijete pretežno boravi u domu ili zatvorenom prostoru bez mogućnosti upoznavanja šireg životnog okruženja i snalaženja u njemu?
- Posljedica: sve više ADD-a i ADHD-a (podaci istraživanja u SAD-u)

Odlazak u šumu, organizacija odlaska u šumu

Povratak prirodi!

Šetnja šumom povoljno djeluje na rad mozga, potiče metabolizam, jača imunitet, krvožilni sustav, organi za disanje
Fotosinteza:

- Odabir lokacije: Izabrati šumu u neposrednom okruženju (kontinentalna listopadna šuma, primjer. Park prirode Medvednica)
- Odabir vremena i trajanja posjeta šumi; godišnjeg doba i duljine trajanja, (paziti na vrijeme cvatnje zbog sve više prisutnih alergija)
- Odabir vrtičke grupe, broj djece, pratnja
- Izbor sadržaja: detaljna priprema posjeta sadrži
- Razradu sadržaja prema odabranoj temi:
Primjer: Biljni i životinjski svijet u šumi;
Šećem i primjećujem; Koliko boja na jednom mjestu?; Moje stablo!
- Izbor metoda i izvora znanja
- Vrednovanje
- Bilješke o izvedbi i primjerima poboljšanja

Moć samo jednog stabla, čuvajmo ga!

- Stablo pomaže!
- Izgleda prekrasno!
- Korist: građevni materijal, za izradu namještaja i predmeta za svakodnevnu uporabu, proizvodi tlo, štiti od erozije tla, smanjuje utjecaj buke, smanjuje zagađenje zraka, osvježava zrak, proizvodi kisik, hladi zrak, daje nam sjenu za odmor, dom je mnogim životinjama i biljkama, daje nam hranu, sok, med, lijekove

Ekologija vs. Zaštita okoliša

- Ekologija je biološka znanost koja proučava odnose između živih bića i njihovog okoliša kao djelovanje čovjeka na okoliš.
- Ekolog – stručnjak iz jednog od područja znanosti koje proučavaju odnose u prirodi.
- Iako se kao „otac“ ekologije smatra E. Haeckel, početak suvremene ekologije kao biološke znanosti treba se pripisati Charlesu Darwinu koji je objavio 1859 godine djelo „Podrijetlo vrsta“. Ernst Haeckel je 1866 godine u djelu „Sveopća morfologija organizama“ prvi upotrebio termin “ekologija” za povezanost živih bića i okoliša. Riječ ekologija izvodi se iz *oikos* (grč.) = dom, stanište i *logos* (grč.) = riječ, govor, znanost.

Ekologija vs. Zaštita okoliša

- Zaštita okoliša = skup aktivnosti kojima se nastoji smanjiti štetno djelovanje čovjeka na okoliš (sprečavanje onečišćavanja tla, vode i zraka, prikupljanje i zbrinjavanje otpada ....). Središte interesa je čovjek.
- Okoliš = prirodno okruženje koje obuhvaća živu i neživu prirodu te kulturnu baštinu koju je stvorio čovjek.
- Zaštitar okoliša → svaka osoba koja organizira ili sudjeluje u akcijama zaštite okoliša
-

Povezanost ekologije i zaštite okoliša

- spoznaje do kojih se došlo ekološkim, znanstvenim, istraživanjima, treba učinkovito koristiti pri donošenju odluka o zaštiti okoliša
- Zaštita prirode (Nature conservation) – održavanje i njega prirodnih krajolika u skladu s ekološkim zakonitostima i prema društvenim potrebama. Temelji se na objektivnim znanstvenim spoznajama ekologije i na subjektivnim društvenim vrednovanjima određenog prostora. Središte interesa je živo biće (živa priroda).

Motivacijska aktivnost

Što su drugi rekli o šumi?

- "Kad čovjek promatra bajkovite livade, šume i planinske vrhunce, dolazi mu spontana želja da zahvali Bogu na tim njegovim djelima. Divljenje ljepoti prirode pretvara se u molitvu." ~ Benedikt XVI.
- "Šuma najljepše pjeva." ~ Mirjana Molnar Talajić
- "Iz mlade zelene gore proviru srebrnjene žice preko mekanog maha u dol, kao stidne djevice provirivahu glavice miloduhog cvijeća u svijet, vesela jata ptica pršahu sa živice na živicu, sa grma na grm, a gorska šuma toli je živa, toli zelena, a sunčano zlato dršće od milote po vršcima starih dubova, zapliće svoje čarobne zrake u pomladelo granje." ~ August Šenoa
- "Ja volim miris tvojih cvjetova i šuštanje lišća na granama. O, kako volim tvoje hladne izvore i mahovinu i bilje i košute. Volim te kao majku, šumo. Tebe i tvoje ptice." ~ Dragutin Tadijanović, Pozdrav šumi

Upoznati važnost opažanja i promatranja fenoloških promjena u životnoj zajednici šuma za razvoj djeteta

- Opažanjem i promatranjem stavljeni smo u situaciju aktivnog učenja – dječji mozak istražuje na pravi način svim osjetilima i kontinuirano dok traje podražaj
- Neophodno je dijete od najranije dobi učiti opažati (fenološka promatranja promjena u prirodi: npr, promjena boje lišća kroz različita godišnja doba, različite životne zajednice šuma, biljne i životinjske vrste)

Upoznati važnost opažanja i promatranja fenoloških promjena u životnoj zajednici šuma za razvoj djeteta

- Aktivnim sudjelovanjem djeteta u opažanju, redovitim odlascima u šumu (po mogućnosti jednom tijekom jednog godišnjeg doba), dijete stvara vlastiti doživljaj, percipira i donosi zaključke – od najranije dobi pružena mu je mogućnost usporedbe, time sinteze i analize znanja i vještina
- Izvrsna podloga za više kognitivne razine znanja u procesu učenja
- Podizanje samopouzdanja zbog donošenja vlastitog zaključka
- Korištenje dječje neposrednosti i spontanosti u davanju odgovora

Razrada radnih materijala za posjet Parku prirode Medvednica

- Upoznavanje djece predškolske dobi s biljnom i životinjskom zajednicom kontinentalne šume opažanjem i prepoznavanjem biljnog i životinjskog svijeta šume u neposrednom okruženju:
- Radni materijal:
- Za odgojitelje: upoznavanje s povijesti i geografskim, geobotaničkim karakteristikama Parka prirode Medvednica
- Izbor radionice – teme sadržaja

Primjer: Park prirode Medvednica

- Park prirode Medvednica osnovan je 16. lipnja 1981. godine temeljem Zakona o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode.
- Proteže se na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije.
- Površina parka je 22.826 ha.
- Temeljni fenomen parka su dobro očuvane prirodne šume i šumske zajednice, koje se protežu se na 14.550 ha, dok se na ostalom dijelu nalaze voćnjaci, vinogradi, ratarske kulture, te različiti izgrađeni objekti.

Primjer: Park prirode Medvednica

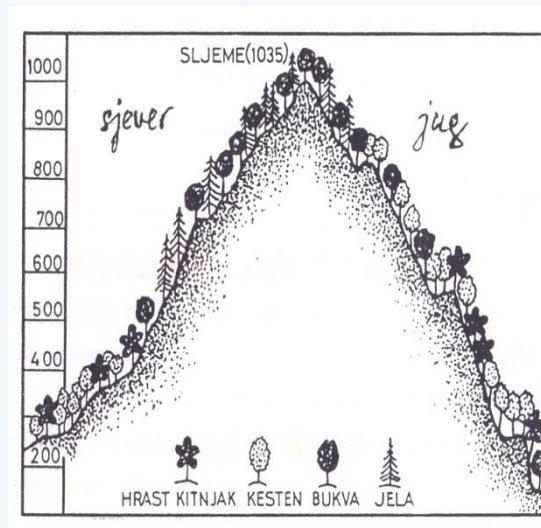
- Parkom prirode Medvednica upravlja Javna ustanova «Park prirode Medvednica» koju je osnovala Vlada Republike Hrvatske 8. rujna 1998. godine.
- Osnovna djelatnost ustanove je zaštita, očuvanje i promicanje prirodnih vrijednosti.
- Zaštitom i očuvanjem «Parka prirode Medvednica» štiti se biljni i životinjski svijet, staništa, ekosustavi, geološki i geomorfološki oblici, voda, tlo, krajobrazne i kulturne vrijednosti te druge znamenitosti u cilju zaštite područja parka prirode.

Biljni pokrov u Parku prirode

- Biljni pokrov Medvednice najvećim dijelom predstavljaju šume i šumske zajednice koje obuhvaćaju 64 % površine parka.
- U Parku postoji i 8 posebnih šumskih rezervata.
- Najzastupljenije, gospodarski značajne vrste su bukva, jela, hrast kitnjak, javor, grab, joha i pitomi kesten.
- Ugrožene vrste su jela (sušenje), pitomi kesten (rak kestenove kore), crna joha (promjena vodnog režima...). Zabilježeno je i puno različitih vrsta biljaka, ukupno 1346 vrsta sjemenjača.

Rasprostranjenost pojedinih vrsta drveća s obzirom na nadmorsku visinu i strane svijeta

- U šumskim zajednicama Medvednice (ima ih 12), uz odgovarajuće vrste drveća i grmlja zastupljene su i brojne prizemne vrste. Osobiti ukras šuma su proljetnice. Iako se čini da su proljetnice neiscrpno rasprostranjene, to je bilje ugroženo, a neke od vrsta zakonom su zaštićene.

Rasprostranjenost pojedinih vrsta drveća

- Prekomjernim sakupljanjem, pojedine vrste mogu potpuno nestati u nekom staništu, stoga se pozivaju izletnici, da umjesto branja, proljetnice crtaju, slikaju, fotografiraju...
- Proljetnice su šafran, visibaba, proljetni drijemovac, jaglac, velevjetni kukurijek, pasji zub, šumska ciklama i druge vrste koje cvatu u proljeće.
- Na Medvednici dolazi 115 strogo zaštićenih i 153 zaštićenih zavičajnih biljnih vrsta.

Životinjski svijet u Parku prirode

- Od faune beskralješnjaka, koja je na Medvednici zastupljena velikim brojem vrsta, značajniji su: leptiri, mravi, tvrdokrilci, štipavci, rakovi i puževi.

Od faune kralješnjaka, na Medvednici dolaze skoro sve skupine: ribe (klen, ugrožene vrste riba – potočna pastrva i potočna mrena), vodozemci: žabe (bezrepci) te vodenjaci i dažddevnjaci (repaši), gmazovi: zmije i gušteri.

- Na Medvednici je zabilježeno oko 70 ptica gnjezdarica. Ptice na Medvednici raspoređene su i vezane na pojedine šumske biotope: ornitofauna se mijenja s visinom. Najčešće ptice jesu: brgljez, sjenica, djetlovi, češljugar, slavuj, zeba, crvendač, gavran, škanjac, jastreb, ćuk, sokol
Postoji i nekoliko skupina sisavaca na Medvednici.
- Dijele se na kukcojede (jež, rovka) šišmiše, glodavce (miš, puh, vjeverica, voluharica), zvijeri (lasica, jazavac, tvor, kuna, lisica) te ostale sisavce u koje spadaju srna, divlja svinja i zec.

Kraj

Neka Priroda bude tvoja otvorena knjiga, ona iz koje ćeš učiti prva slova i pisati svoje priče bez kraja... Carolija šume